

Verslag Architectuurraad (AR) | 13-4-2017 |

Aanwezig: Peter Dam (CITO, vervanger Arjan Aarnink), Bram Gaakeer (OCW), Paul de Wit (Van Dijk Educatie), Brian Dommissie (Kennisset, in rol adviseur PO-Raad en VO-raad), Gerald Groot Roessink (DUO), Henk Nijstad. Marc Fleischeuers, Remco de Boer (Bureau Edustandaard / Kennisset), Bart Ratgers (CvTE), Dirk Linden (Kennisset), Sir Bakx (SURFmarket), Rimmer Hylkema (GEU, ThiemeMeulenhoff)

Afwezig m.k.: Hans Nouwens (TU delft, Architectuurberaad HO), Edwin Verwoerd (Iddink), Jacob Hop (saMBO-ICT, Aventus), Olav Loite (VDOD, Topicus),

Alle hieronder genoemde presentaties staan op de [betreffende Edustandaard-pagina](#)

1. Opening, mededelingen, notulen, agenda

Welkom aan Rimmer Hylkema (ThiemeMeulenhoff), die namens de GEU de vervanger is van Rob van der Staaij. Rimmer is reeds nauw betrokken bij Edustandaard via diverse werkgroepen waaronder UWLR.

De concept-agenda wordt overgenomen.

De notulen van de bijeenkomst van 6 oktober worden aangenomen.

2. Impactanalyse wet GDI

Bram Gaakeer presenteert het proces de resultaten tot nu toe van de impactbepaling van de wet GDI op het onderwijsdomein. De [wet GDI](#) is per 22 december op internet gepubliceerd ter consultatie. Het gaat hier om tranche 1 van deze wet. Tranche 1 beschrijft welke eisen worden gesteld aan organisaties met een publieke taak ten aanzien van digitale toegang (identificatie en authenticatie) en het verplichte gebruik van enkele standaarden die reeds op de Pas-Toe-Of-Leg-Uit lijst staan van de Nederlandse overheid (webrichtlijnen, Digikoppeling en beveiligingsstandaarden). OCW heeft in samenwerking met het veld een impactanalyse uitgevoerd om vast te stellen welke processen geraakt worden door de wet GDI en wat de impact is. Op basis van deze impactanalyse is een advies uitgebracht aan BZK met een voorstel of en hoe wordt aangesloten, welke randvoorwaarden hiervoor gelden en welke stappen hierbij worden gevolgd. De impactanalyse is nog in conceptvorm en de conclusies zullen eerst bestuurlijk worden besproken. De genoteerde opmerkingen:

- Vooral de Belastingdienst en de Zorgsector hebben haast met deze wet. Gerald Groot Roessink geeft aan dat DUO als 1 van de eersten meedraait in een pilot in de zgn. DigiD-app.
- eID heeft geen mogelijkheden om te gaan met een onderwijsnummer; kent wel een Europese identifier ('Uniqueness-id') waar gebruikers van eID mee om moeten kunnen gaan.
- Bram schetst een indeling van de scope van de impactanalyse:
 - In scope zijn de administratieve processen, met vaak een wettelijke basis, waarbij een natuurlijk persoon met de overheid communiceert.
 - Het is nog niet helemaal duidelijk of alleen die processen waar een natuurlijk persoon digitaal met de overheid communiceert tot de scope behoren of dat het ook gaat om natuurlijke personen die namens een niet-natuurlijk persoon (organisatie) met de overheid communiceren of rechtstreeks via een portal of indirect via m2m-berichtenverkeer. Denk bij het eerste aan interacties van onderwijsmedewerkers met het Zakelijk Portaal van DUO.
 - Uit scope zijn primaire processen zoals die in het leermiddelendomein vanwege het lagere betrouwbaarheidsniveau dat bij toegang is vereist. Deze hoeven niet aan te sluiten

op het eID-stelsel. Opgemerkt wordt dat privacy-gevoeliger onderdelen van processen zoals bij uitwisseling van leerlingdata met psychosociale data van leerlingen, op zich toch gebruik zouden moeten kunnen maken van toegangsvoorzieningen die aan de uniforme set van eisen van het GDI voldoen.

- Er is een grijs gebied van processen die op het snijvlak liggen van het primaire en secundaire proces.
- Sir Bakx brengt in dat ook niet-Europese personen in het stelsel een plek zouden moeten krijgen- een voorbeeld van een 'nieuwe' natuurlijke persoon. Een hiermee samenhangende lastige use cases wordt genoemd: het diplomaregister vereist dat de afgestudeerde een BSN heeft. Bram geeft aan dat bij alle relevante processen uitzonderingen cq. afwijkingen bestaan, vaak zijn de aantallen klein. Hiervoor zijn soms al oplossingen beschikbaar, en indien niet: dan moeten die hiervoor ontwikkeld worden. Gerald Groot Roessink merkt op dat er een register niet-ingezetenen bestaat dat onder voorwaarden BSN-nummers beschikbaar stelt. Gerald geeft aan dat in Scandinavië een pilot draait met EMREX die mogelijk interessant kan zijn. Bram geeft verder aan dat de processen in het domein 'Onderzoek HO' bij de impactanalyse worden gezien als intern-HO en dus niet in scope zijn.
- Rimmer Hylkema geeft aan dat rollen erg belangrijk zijn, bijv. de stagiar die geen toegang mag tot bepaalde toets- of examenresultaten.
- Naast NP (natuurlijke personen) in de huidige scope gaat ook de kwestie van het machtigen van medewerkers namens NNP (Niet-Natuurlijke Personen, lees: organisaties) spelen, als het niet in tranche 1 is dan zeker wel in een vervolg. Gerald merkt op dat er wel duidelijk onderscheid moet worden gemaakt tussen machtigen van een NP door een andere NP (bijv. met DigiD) en delegeren (van een NP namens een NNP).

Leidt deze impactanalyse ook tot input voor een samenhangende, overkoepelende visie over IAA? In de memorie van toelichting bij de voorgenomen wet worden streefbeelden geschetst van identiteiten-stelsels, inclusief uitwerkingen in de Uniforme Set van Eisen. Bram geeft aan dat de huidige impactanalyse in het onderwijs onder tijdsdruk is gedaan; deze heeft zelfs al geleid tot vertragen van de invoering met een jaar. Een overkoepelende IAA-visie binnen het onderwijs is nu niet in scope. De GDI-wet wordt uiteindelijk wel ingericht op basis van een overkoepelende visie inclusief een Uniforme Set van Eisen (USvE).

De vergadering legt de verbinding met andere direct gerelateerde 'dossiers':

→ visievorming 'Toekomst toegang' binnen Edu-K (leermiddelenketen) incl. het toepassingsgebied van het ECK-id.

→ de memo van Jan Bartling over 'IAA - Strijd om de identiteit' (bij de stukken van deze vergadering, gepresenteerd in de Informatiekamer) waarin ook om een samenhangende visie wordt gevraagd. Op de vragen waarmee deze memo eindigt, constateert de Architectuurraad:

- Een overkoepelende visie kent zowel bestuurlijke kanten, als zeker ook architecturale kanten. Deze perspectieven kunnen elkaar juist versterken.
- Het kan niet anders deze over de onderwijsketens heen te bezien, zowel administratief domein als leermiddelendomein, toetsdomein etc; en ook over de sectoren heen, dus integraal van PO t/m HO. Waarbij uiteraard per sector specifieke keuzes zullen worden gemaakt
- Publiek én privaat zijn hierbij betrokken, hoe en wat dient nader te worden uitgewerkt.
- Betrek ook wat er reeds is vastgelegd in de ROSA op dit gebied (afkomstig voor een groot deel uit het SION-programma) en vul dat aan en/of verbeter dat.

Het is complexe materie, maar een belangrijk doel van architectuur is juist om complexe materie hanteerbaar te maken.

De Architectuurraad concludeert unaniem dat de tijd rijp is om een overkoepelende visie te ontwikkelen en die te koppelen aan de ROSA. Het is ook écht de rol van de Architectuurraad om zich hier hard voor te maken. Er wordt besloten om een opdrachtschrijving op te stellen en de opdrachtgevers / belanghebbenden te mobiliseren – te starten bij de Standaardisatieraad. Sir Bakx geeft nog mee dat voor goede acceptatie het identiteitenstelsel dekkend moet zijn voor alle doelgroepen – anders blijven partijen huiverig om in te stappen. Het is tevens noodzakelijk om qua timing goed rekening te houden met alle lopende en opstartende ontwikkelingen in dit domein.

Nav. agendapunt 4 (ECK-id) dient ook in de scope te zijn: kaders en ontwerpcriteria voor het ECK-id en de bijbehorende attributenset.

Actie: Bureau Edustandaard start het proces tot formuleren van een opdrachtschrijving ter agendering in de Architectuurraad met hulp van de leden van de Architectuurraad

3. Werken onder architectuur: thema's, dossiers, backlog (items)

Marc Fleischeuers presenteert een voorstel voor structurering op basis van thema's, onderliggende dossiers en bijbehorende backlog (items), ontwikkeld samen met Remco de Boer en een adhoc-werkgroepje Architectuur (deelnemers: Jacob Hop, Bart Ratgers, Brian Dommissie, Bram Gaakeer, Marc Fleischeuers / Remco de Boer). Met deze nieuwe structuur:

- kan de Architectuurraad per thema overzicht houden wat er speelt aan architectuurchanges en – impact;
- tijdig signaleren of er knelpunten of kansen zijn;
- gevraagd en ongevraagd adviseren aan betrokken ketenpartijen binnen en buiten Edustandaard;
- haar agenda en focus overzien en prioriteren.

Omgekeerd geformuleerd: hoe kan de Architectuurraad zonder een dergelijke structuur het overzicht hebben en houden, en haar taak vervullen?

De thema's zijn niet alleen voor de Architectuurraad functioneel, maar voor alle ketenpartijen die met een thema/dossiers te maken hebben: het verschaft een actueel overzicht welke kwesties er spelen in het onderwijs gezien vanuit ROSA-perspectief; hoe ver het is met bepaalde ontwikkelingen, wat zijn de gaps met de referentie-architectuur? De vergadering stelt wel vast dat een thema/dossier een compleet beeld moet geven, anders worden gebruikers op het verkeerde been gezet.

Bram Gaakeer geeft aan dat het bepalen van urgentie en prioriteit van backlog items nog de nodige praktijkervaring en pragmatisme vergt; het opstellen van de criteria hiervoor en hoe je die in de praktijk snel gebruikt, zullen ook nog tijd vergen.

Het benoemen van een thema is nog lastig: kiezen we voor 'Identiteiten', of liever, breder, IAA. Het eerste is als term voor de business herkenbaar maar kan niet op zichzelf beschouwd worden want het vormt een onderdeel van een breder afsprakenstelsel waarin ook authenticatie, autorisatie en attributenbeleid een rol spelen. En hoe deel je een dossier in en hoe leg je relaties met andere thema's: het attributenbeleid

heeft te maken met thema Identiteiten (of IAA), met gegevensdefinities (relatie met KOI, gegevens in standaarden als EDEXML, UWLR, etc) en met thema 'Veilige ketens'. Het perspectief bepaalt welke keuzes het beste werkt. Uiteindelijk zal een thema moeten worden afgebakend en keuzes worden gemaakt voor de meest logische en bruikbare indeling. Een thema cq. dossier wordt pas opgenomen als er relevante keten-architecturale ontwikkelingen zijn en/of er bestuurlijke of wetgevende initiatieven of richtlijnen zijn die impact hebben op architectuur. Zodanig relevant dat deze op ketenniveau bekend moeten zijn en gemonitord moeten worden. De inhoudelijke verbinding tussen thema's en de reeds onderkende ketenfuncties / ketenprocessen zou moeten worden gemaakt.

Hoe krijgen we de thema's en dossiers compleet? Welke backlog items spelen er, welke items wil de Architectuurraad in de gaten houden? Bart Ratgers geeft aan dat als dit niet goed (project-gedreven) wordt georganiseerd, te vrijblijvend is, de informatie onbetrouwbaar en onvolledig kan worden en het zich juist tegen ons keert. Bureau Edustandaard kan hier ondersteunend werk doen, maar Marc geeft aan dat elk lid van de Architectuurraad zich eigenlijk zou moeten ontfermen/ bemoeien met 1 of 2 thema's en actief moeten meewerken om dit te ontwikkelen. Gerald Groot Roessink geeft aan dat veel architecten in hun dagelijks werk al direct of indirect met dit soort dossiers aan het werk zijn in hun eigen organisatie. De uitdaging is om tijd te vinden om tijdig verbinding te leggen tussen ontwikkelingen op ketenniveau (via de ROSA) en die in de eigen dagelijkse praktijk.

Geconcludeerd wordt:

- De structurering is bruikbaar voor de Architectuurraad.
- De 3 gekozen thema's lijken logisch met de kanttekening dat wellicht de benaming soms de indruk wekt dat er zaken buiten scope zijn. Met de verzamelde input gaan Remco en Marc deze verder uitwerken, misschien de focus nog iets verleggen en in ROSA de thema's verder completeren
- Afsproken is dat alle leden van de Architectuurraad uiterlijk 25 april feedback aanleveren op de 3 thema's / dossiers / backlog items. Het verzoek is om 1 tot 2 uur tijd voor vrij te maken om er doorheen te klikken en inhoudelijk te verbeteren / reviewen.
- Gerald Groot Roessink suggereert 'openbaarheid' als thema op te nemen.

De Architectuurraad kijkt de kat nog uit de boom over wie zich persoonlijk zou moeten ontfermen over 1 of meer thema's en dossiers. Voorlopig zal Bureau Edustandaard nog het initiatief nemen. Besloten wordt om hier mee te gaan starten en ervaring mee op te doen.

4. ECK-id: architectuur aspecten

Van EDEXML, UWLR en Distributie en Toegang komen nieuwe versies beschikbaar met als belangrijkste wijziging: opname van een veld voor het ECK-id. Marc Fleischeuers presenteert namens Bureau Edustandaard de architectuuraspecten. De problematiek is duidelijk:

- Reikwijdte cq. toepassingsgebied van het ECK-id: gemak (een id met grote reikwijdte) vs. privacy en veiligheid (koppelbaarheid wordt vergroot).
- Attributensets die bepaald zouden moeten worden door doelbinding van een bepaalde dienst of proces;.

Er zou vanuit bestaande ROSA principes geredeneerd moeten worden en te bepalen of die van toepassing zijn op de te maken afwegingen bij het bepalen van de reikwijdte van een pseudo-id, attributenbeleid e.d.. In de ROSA is bijv. opgenomen dat zoveel mogelijk gewerkt zou moeten worden

met specifieke pseudoniemen en dat alleen in gevallen waar dat niet anders kan een keten-id kan worden toegepast.

Rimmer Hylkema geeft aan dat uitgevers nu sterk beperkt lijken te gaan worden in het gebruik van attributen voor processen waarin het ECK-ID gebruikt kan worden. Attributen zijn niet alleen voor de authenticatie, maar ook voor de gebruikssituaties die daar op volgen. Rimmer geeft ook aan dat de oude situatie vaak erg onveilig is, maar dat van een digitale oplossing gelijk een bepaald minimum niveau wordt geëist. Dat is misschien het noodlot van vernieuwing.

Gerald Groot Roessink merkt op dat het recht om vergeten te worden, ook een belangrijke randvoorwaarde is, als onderdeel van het goed inregelen van de user consent. Ook in de GDI zijn hier streefbeelden voor opgesteld. Hij vraagt zich af of hier voldoende mee rekening is gehouden.

De Architectuurraad stelt vast dat een kader ontbreekt, en ontwerpcriteria om mee te kunnen geven aan oa. Edu-K bij het verder ontwikkelen van het ECK-id en bijbehorende attributenset. En zijn er bijv. andere consent-mechanismes onderzocht? En voor specifieke processen met tijdelijke uitwisselingen (een Eindtoets PO bijv.) is niet altijd een persistente id nodig, en kunnen bijv. ook meer attributen nodig zijn dan nu in de minimale set beschreven zijn. Het lijkt logisch dat er op termijn meer dienst-specifieke id's zullen ontstaan. Er ligt zeker een taak voor de Architectuurraad voor generieke kaders en ontwerpcriteria. Besloten wordt dat dit onderdeel moet worden van de te ontwikkelen IAA-visie en de uitwerking van een afsprakenstelsel (1ste agendapunt).

Besluit: richtlijnen en ontwerpcriteria toegevoegd aan de scope van de te ontwikkelen IAA-visie (agendapunt 2).

De Architectuurraad ziet geen architectuurissues in de voorgestelde wijzigingen in de 3 standaarden, en besluit positief te adviseren. Wel wordt de suggestie meegegeven aan de UWLR-afpraak om bij een volgende update het veld 'ECK-id' te vervangen door een generiekere benaming zoals 'pseudo-id', met daarin als subveld 'ECK-id', omdat het in de lijn der verwachtingen ligt dat er meerdere pseudo-id's voor verschillende diensten en gebruikssituaties/contexten zullen gaan worden gehanteerd. Nota bene: dit geldt niet voor de afspraak Distributie en Toegang.

Namens de Architectuurraad zal dit advies worden verwerkt in de memo's die bij de nieuwe versie van de standaarden zijn opgesteld tbv het vaststellingsproces van de Standaardisatieraad.

4. Architectuurwerkgroep Toetsen

Marc Fleischeuers informeert de Architectuurraad over de status van de architectuurwerkgroep Toetsen ('digitaal oefenen'). Deze werkgroep is, nadat in februari de scope is vastgesteld, flink aan de slag gegaan onder leiding van Tonny Plas. Er is een (kort-)cyclisch model ontwikkeld dat erg bruikbaar lijkt voor het in kaart brengen van IST-situaties, en mogelijk ook erg nuttig kan zijn voor toekomstige processen. De naam 'Toetsen en examineren' is flink verbreed tot 'digitaal oefenen' in de breedste zin des woords – met een schuin oog wordt ook al richting leerproces gekeken. De werkgroep levert op 11 mei haar rapport met adviezen voor een mogelijk vervolg op aan de Standaardisatieraad, deze komt in de 3de week van april beschikbaar voor de Architectuurraad. Genoteerde discussiepunten:

- De Architectuurraad is erg enthousiast over het PDCA-model zoals dat uitgewerkt is. De processen zijn voor nu met de juiste granulariteit uitgewerkt. Daardoor is ook een preciezere

duiding mogelijk welke standaarden relevant zijn voor welke processtap; dat is ook een winst: zichtbaar maken of er standaarden nuttig kunnen zijn, en welke standaarden daar nu in de picture zijn.

- De beschrijvingen (architectuurkaarten) zullen ook impact hebben op het metamodel van de ROSA. Een voorbeeld: wat bedoelen we precies met bouwblokken in ROSA, wat is het wel en wat niet, hoe relateert het aan een voorziening? Daar kunnen we nu nauwkeuriger in worden.
- Bart Ratgers, die vanuit CvTE aan de wieg stond van deze werkgroep, geeft aan blij te zijn met de resultaten. Er is een gezamenlijk 'denkframe' gecreëerd die zowel voor IST maar ook voor SOLL erg bruikbaar kan zijn. Ook voor de visievorming en doorontwikkeling van FACET.
- De suggestie is om ook nog applicatiefuncties toe te voegen aan het model; dat betekent geen verdere verfijning, maar een extra duiding op het huidige niveau van de uitgewerkte processtappen. Dat open het perspectief naar bijv. een soort softwarecatalogus zoals ontwikkeld bij KING / Gemma. Aanbieders kunnen hun voorzieningen hierop aanduiden (etalagefunctie), maar ook scholen kunnen aangegeven hoe de applicaties bij hen zijn geïmplementeerd. Bram Gaakeer geeft aan dat de relatie <functioneel bouwblok – voorziening> ook nuttige informatie kan leveren voor aanbestedingen. Ook kan zo inzichtelijk worden: levert een bepaalde applicatie ook een identificatiesysteem, of leent het deze elders (hergebruik)? Witte vlekken in het applicatielandschap van een school kunnen snel inzichtelijk worden gemaakt.
- Communicatie van de resultaten is erg belangrijk. De kleurenplaten zijn erg inzichtelijk voor een breder publiek, de Archimate-overzichten meer voor experts. Suggestie aan de werkgroep: Besteed aandacht aan de communicatie door je op doelgroepen met een specifieke presentatie.

Actie: Het document wordt in een laatste versie uiterlijk 20 april rondgestuurd aan alle architectuurraadleden met het verzoek om op- en aanmerkingen voor 1 mei via info@edustandaard.nl kenbaar te maken.

Volgende bijeenkomst: donderdag 22 juni 13:30 – 16:30 uur